

0385

In pear opmerkingen oer de 'Friesche Tjerne'

1. Yn 'e bondel *Minne-Zughjes* fan 'e Hollander Salomon de Bray haw ik in *Huwelyckx Heyl-wenschingh* foun, dy't sa bigjint:

'Luck Bruydegom, en Heyl; En dat u Heyl beklyve:
En uyt dees sterflyck eeuw, in eeuwigheydt by-blyve ...'.

En letter krije wy noch to hearren:

'Des: Luck, en driemael Luck, Heer Bruyd'gom, die verkreghen
Daar boven hebt, die schoon: waer op de Hemels zeghen
So vloedigh zy gestort . . .',

en jitrīs:

'En luck: Eer-rijcke Bruyt . . .',

en

'Geluck: ô Bruyt. . .'.
'

Dy wurden bringe jin, tinkt my, fuortendaliks de ynset fan 'e *Friesche Tjerne* yn 't sin:

'Ick winsck Lân-Here lock, mey uwz nije Lân-Frou,
Dat ljeafde jiemme bijn, in nimmer naet bejou.
Lock moat y hawwe Tzjerl, Lân-frou in Y to gearre
Trog yerdsche' in yv'ge seyne', al fen uwz ljeave HERE'.

Gysbert kin De Bray kend hawwe; de lêste syn bondel is yn 1627 to Amsterdam by J. H. Colom útjown.

2. Nei oanlieding fan *Friesche Tjerne* 35/36 ' . . . hier kinnes 't ijtten meytse Az Beammen, Kruwd in Djier. . .' soe ik wize wolle op in oantekening fan Willem Bilderdijk yn dy syn útjefte fan Huygens syn wurken (Amsterdam 1824/25). By de wurden 'krakende servet', troch Huygens brûkt yn in biwurking fan in rymslach fan Martialis (12, 50), seit Bilderdijk (dl. VI, s. 355): 'Kraakende servet. Zoodanig gesteven (gelijk het gebruik bij onze Overgrootouders was) dat zij eer kraakten dan kreukten. - Deze stijfheid der servietten maakte ze ook bekwaam, om er niet alleen de figuur van lauriertakken in te plooiën als algemeen was, maar ook om ze tot allerlei gevogelte, als duiven en pauwen te plooiën, die bij plechtige maaltijden de tafels versierden; welke laatste eene bijzondere kunst was, door de zoogenaamde versiersters (vrouwen, die bij de Bruiloften den opschik van kamers en tafel bezorgden,) geoefend'. Tjerne, sa soe men jin foarstelle kinne, komt yn 'e ytseal en sjocht dêr - hy hat in sneedtsje yn 't ear en is mar in simpel húsman! - de tearde servetten foar itenswaren oan. Of moatte wy dochs oan opmakke itenskunststikken tinke? Ek by Schotel (forl. G.D.J. Schotel, *Het Oud-Hollandsch Huisgezin der Zeventiende Eeuw*, 2de druk, Leiden [1904], p. 317) fine wy bisûnder-

heden oer dat brûkme: 'In de 16e eeuw werd de servet niet op het bord gelegd maar over den linker schouder of den arm geworpen om vingers en lippen af te vegen; eerst laat in de volgende eeuw werd zij, tot bloemen, vruchten, dieren of andere voorwerpen gevouwen of geplooid, op het bord geplaatst, een kunst in welker geheimen men door *L'école parfait des officiers de bouche* volkomen werd ingewijd'. Yn dat boek (Parys, 1666) komt in haedstik foar oer: *L'instruction pour bien plier la linge, serviette frisée, pliée par bandes, pliée en forme de melon simple etc.*, nei't Schotel syn lêzers noch op s. 435 fan syn boek meidielt.

3. Yn *Us Wurk*¹ haw ik it efkes hawn oer 'e 'knottescène' yn de barsang tusken Tjerne en Ynsk, dy't - Epkema hat de parallel al opmurken - wol tobekgean sil op Jan van der Veen. It hat my bliken dien, dat de knotte mear bisongen is yn Gysbert syn dagen. Yn de *Nieuwe Haagsche Nachtegaal*, in bondel dy't yn 1659 útkommen is, foun ik in âld merkeliet dat, om't dêr fan prins Maurits praet wurdt, foar 1625 ûntstien wêze moat. It is skreaun yn 'e Haechmer (Skeveninger?) tongslach. Ek dêr wurdt mei in knotte omspegele:

'Ick heb noch / be gat /
Ien meuk van ien schat
Bewaart in ien knoppel-dook /
Die de Maan noch de Zon
Zen leven en von
Al zocht hij van hook tot hook'.

In *WNT* jowt foar 'meuk' de bitsjutting: 'Bewaarplaats voor geld, spaarpot, zak met geld, en het bewaarde geld zelf' en hellet dan itselde merkeliet oan, dêr't wy in strofe fan ôfprinte hawwe, mei de oantsjutting Westerbaen, Ged. I, 40. It fers is dus fan dy Haechmer toudraeijerssoan, dy't him yn 1623 as dokter yn syn berteplak nei wenjen set hat. Yn it foarste diel fan syn *Gedichten* ('s-Gravenhage 1672) stiet it op s. 138 mei de titel: *Boeren-vryagie op de Haegse kermis Onder den naem van Krelis en Haesje*. By 'Knoppel-dook' tekenet it *WNT* oan: 'Doekje, waarvan men de punten samenknoot om er iets, meestal geld, in te bewaren'; it is dus lykbitsjuttend mei ús knotte. Ek Westerbaen syn fers kin Gysbert ûnder 'e eagen hawn hawwe.

G. N. Visser.

1. Sj. G. N. Visser, 'Friesche Tjerne' en Jan van der Veen, yn: *Us Wurk* 16 (1967) s. 46.